

Oletko anarkisti? Saatat yllättyä!

David Graeber

2009

Oletko anarkisti? Saatat yllättyä!

Olet todennäköisesti kuullut jo jotain siitä, keitä anarkistit ovat, ja mitä he mukamas uskovat. Todennäköisesti melkein kaikki kuulemastasi on hölynpölyä. Monet ihmiset vaikuttavat luulevan, että anarkistit puoltavat väkivaltaa, kaaosta ja tuhoa, ja että he vastustavat kaikkia järjestyksen ja organisaation muotoja, tai että he ovat hulluja nihilistejä, jotka haluavat vain räjäyttää kaiken. Todellisuudessa mikään ei voisi olla kauempana totuudesta. Anarkistit ovat vain henkilöitä, jotka uskovat, että ihmiset kykenevät käyttäytymään järkevästi ilman pakotteita. Tämä on hyvin yksinkertainen uskomus. Mutta se on uskomus, jonka rikaat ja vaikutusvaltaiset ovat aina nähneet äärettömän vaarallisena.

Yksinkertaisimmillaan anarkistiset uskomukset keskittyvät kahteen oletukseen. Ensimmäinen on, että ihmiset ovat normaaliolosuhteissa sen verran järkeviä ja kohtuullisia, kuin heidän sallitaan olla, ja että he pystyvät järjestämään itsensä ja yhteisönsä ilman ohjausta. Toinen on, että valta korruptoi. Kaikkein keskeisimmin anarkismi on rohkeutta ottaa jokapäiväisen kohtuullisuuden yksinkertaiset periaatteet, joiden mukaan me kaikki elämme, ja viedä ne loogisiin johtopäätöksiinsä. Saattaa kuulostaa oudolta, mutta olet tärkeimmillä tavoilla varmaan jo anarkisti - et vain huomaa sitä.

Aloitetaan parilla esimerkillä päivittäisestä elämästä.

Jos täyteen bussiin on jono, odotatko vuoroasi, ja pidättäydytkö tunkemasta muiden ohi jopa ilman poliisien läsnäoloa?

Jos vastasit ”kyllä”, olet jo tottunut toimimaan kuten anarkisti! Yksinkertaisin anarkistinen periaate on itseorganisaatio: oletus, että ihmisiä ei tarvitse uhata syytteellä tullakseen järkevään yhteisymmärrykseen tai kohdellakseen muita arvostavasti ja kunnioittavasti.

Kaikki uskovat kykenevänsä käyttäytymään järkevästi. Jos he uskovat lakien ja poliisien olevan tarpeellisia, se on vain, koska he eivät usko muiden kykenevän samaan. Mutta eivätköhän kaikki muut ajattele samaa sinusta? Anarkistit väittävät, että melkein kaikki antisosiaalinen käyttäytyminen, joka saa meidät uskomaan armeijoiden, poliisien, vankiloiden ja hallitusten tarpeellisuuteen, johtuu systemaattisesta epätasa-arvosta ja epäoikeudenmukaisuudesta, jota juuri nuo

armeijat, poliisit, vankilat ja hallitukset mahdollistavat. Kaikki on samaa noidankehää. Jos ihmiset ovat tottuneet siihen, että heitä kohdellaan niin kuin heidän mielipiteillään ei olisi väliä, heistä todennäköisesti tulee vihaisia ja kyynisiä ja mahdollisesti jopa väkivaltaisia - mikä tekee vallassa oleville entistä helpompaa sanoa, ettei heidän mielipiteillään ole väliä. Kun ihmiset ymmärtävät mielipiteidensä oikeasti olevan yhtä tärkeitä kuin kaikkien muidenkin, heistä useimmiten tulee yllättävän ymmärtäväisiä. Lyhyesti sanottuna: anarkistit uskovat, että suurimmaksi osaksi valta itsessään ja sen vaikutukset tekevät ihmisistä typeriä ja vastuuttomia.

Kuulutko kerhoon tai urheilujoukkueeseen tai mihinkään muuhun vapaaehtoisjärjestöön, jossa päätöksiä ei määrää yksi ihminen, vaan ne tehdään yleisen yhteisymmärryksen perusteella?

Jos vastasit ”kyllä”, kuulut järjestöön, joka toimii anarkististen periaatteiden mukaisesti! Toisen anarkistien perusperiaatteista on vapaaehtoinen yhteistyö. Tämä tarkoittaa vain demokraattisten periaatteiden käyttämistä päivittäisessä elämässä. Ainoa erotus on, että anarkistit uskovat, että näiden periaatteiden perusteella järjestäytyneen yhteiskunnan pitäisi olla mahdollinen kaikkien ryhmien järjestäytyessä jäseniensä vapaalla suostumuksella, ja täten kaikki ylhäältä alas ohjautuvat armeijatyyliset organisaatiot, jotka perustuvat komentoteihin - kuten armeijat ja byrokraatit tai suuret yhtiöt - olisivat tarpeettomia. Ehkä et usko tämän olevan mahdollista. Ehkä uskot sen olevan. Mutta joka kerta, kun päädyt sopimukseen yhteisymmärryksen kautta väkivallan sijaan, tai kun päädyt kompromissiin ottaessasi huomioon toisen henkilön yksilökohtaisen tilanteen tai tarpeen, olet anarkisti - vaikket huomaa sitä.

Anarkismi on vain, miten ihmiset käyttäytyvät, kun heillä on vapaus tehdä haluamansa, ja kun he tapaavat toisia, jotka ovat yhtä vapaita - ja täten ymmärtävät vastuun, joka tulee vapauden mukana. Tämä johtaa vielä toiseen tärkeään pisteeseen: vaikka ihmiset voivat käyttäytyä järkevästi ja huomaavaisesti samanarvoisten kanssa, ihmisluonto tarkoittaa, ettei voi luottaa heidän kykyynsä tehdä samoin, kun heillä on valtaa muihin. Anna jollekin sellaista valtaa, ja hän todennäköisesti hyväksikäyttää sitä tavalla tai toisella.

Uskotko, että suurin osa poliitikoista on itsekkäitä ja egotistisia sikoja, jotka eivät oikeasti välitä yleisestä edusta? Ajatteletko, että elämme typerässä ja epäreilussa talousjärjestelmässä?

Jos vastasit ”kyllä”, uskot jo anarkistiseen kritiikkiin nyky-yhteiskunnasta - sen laajimmissa hahmotelmissa ainakin. Anarkistit uskovat vallan korruptoivan, ja että ihmiset, jotka käyttävät koko elämänsä vallan tavoitteluun, ovat juuri niitä, joiden ei pitäisi sitä saada. Anarkistit uskovat, että nykyinen talousjärjestelmämme todennäköisemmin palkitsee itsekästä ja häikäilemätöntä käytöstä kuin kohtuullisuutta ja huomaavaisuutta. Suurin osa ihmisistä on samaa mieltä. Ainoa ero on, että useimmat eivät usko, että asialle voi tehdä mitään tai ainakaan - ja tätä valtaapitävien uskolliset palvelijat aina todennäköisemmin väittävät - mitään, mikä ei tekisi tilanteesta vielä huonompaa.

Mutta entä jos tämä ei ole totta?

Ja onko edes mitään syytä uskoa tätä? Kun asiaa tutkii, suurin osa yleisistä ennustuksista siitä, mitä tapahtuisi ilman valtioita tai kapitalismia, todistaa olevansa täysin epätosia. Tuhansien vuosien ajan ihmiset elivät ilman hallituksia. Monessa maailmanosassa ihmiset nykyäänkin elävät hallitusten hallinnon ulkopuolella. He eivät kaikki tapa toisiaan. Pääosin he elävät vain elämäänsä samoin kuin kukaan muu. Tietenkin monimutkaisessa, kaupungistuneessa ja teknologisessa yhteiskunnassa tämä olisi kaikki monimutkaisempaa: mutta teknologia voi myös helpottaa ongelmien ratkaisua. Oikeastaan emme ole vielä edes aloittaneet pohdintaa siitä, millainen elämämme voisi olla, jos teknologiaa oikeasti käytettäisiin ihmisten tarpeisiin. Kuinka monta tuntia meidän pitäisi tehdä ylläpitämään toimivaa yhteiskuntaa - siis, jos hankkiutuisimme eroon kaikista hyödyttömistä tai haitallisista ammateista kuten puhelinmyyjistä, juristeista, vanginvartijoista, finanssianalytikoista, tiedotus- ja suhdetoimijoista, byrokraateista ja poliitikoista, ja saisimme parhaat tieteilijämme keskittymään avaruusaseiden tai osakemarkkinoiden sijaan selvittämään, miten vaaralliset tai ärsyttävät tehtävät kuten hiilikaivostoiminnan ja vessan pesemisen voisi mekanisoida jakaen lopun työn tasaveroisesti kaikkien kesken? Viisi tuntia päivässä? Neljä? Kolme? Kaksi? Kukaan ei tiedä, koska kukaan ei edes kysy tällaisia kysymyksiä. Anarkistit uskovat, että juuri näitä meidän pitäisi kysyä.

Uskotko oikeasti asioihin joita kerrot lapsillesi (tai joita vanhempasi kertovat sinulle)?

”Ei ole väliä, kuka aloitti.” ”Kaksi vääryyttä ei tuota oikeutta.” ”Siivoa omat sotkusi.” ”Älä tee toiselle...” ”Älä ole toiselle ilkeä vain koska hän on erilainen.” Ehkäpä meidän pitäisi päättää valehtelemmeko lapsillemme, kun kerromme heille oikeasta ja väärästä, vai olemmeko valmiita ottamaan omat käskymme tosissaan. Sillä jos nämä moraaliset periaatteet vie loogisiin johtopäätöksiinsä, päätty anarkismiin.

Esimerkiksi voi ottaa periaatteen, että kaksi vääryyttä ei tuota yhtä oikeaa. Jos tämän oikeasti ottaisi tosissaan, häviäisi sodan ja rikosoikeusjärjestelmän perusta. Samaa voi sanoa jakamisesta: kerromme aina lapsillemme, että heidän pitää oppia jakamaan, olla huomaavaisia ja auttaa toisiaan. Sitten lähdemme ulkomailmaan, jossa oletamme, että kaikki ovat luonnostaan itsekkäitä ja kilpailullisia. Mutta anarkisti huomauttaisi, että lapsille kertomamme on totta. Melkein kaikki suuret saavutukset, jotka ovat parantaneet elämäämme, ovat perustuneet vapaaehtoiseen yhteistyöhön ja keskinäiseen avunantoon; vielä nykyään suurin osa meistä kuluttaa enemmän rahaa ystäviemme ja perheidemme puolesta kuin itsellemme; vaikka todennäköisesti kilpailullisia ihmisiä on aina, ei yhteiskunnan ole pakko perustua siihen, että ihmisiä kannustetaan tällaiseen käyttäytymiseen tai siihen, että ihmisten pitää kilpailla elämän perustarpeista. Kilpailu auttaa vain valtaapitäviä, jotka haluavat meidän pelkäävän toisiamme. Tämän takia anarkistit haluavat yhteiskunnan, joka perustuu vapaaehtoiseen yhteistyöhön ja keskinäiseen avunantoon. Suurin osa lapsista kasvaa uskoen anarkistiseen moraalikäsitteeseen, ja he ajan kuluessa ymmärtävät, että aikuisten maailma ei toimi siten. Juuri tämän takia monesta tulee murrosikäisenä kapinallisia, vieraantuneita ja jopa itsetuhoisia. Aikuisina he ovat alistuneita ja katkeria ja saavat lohtua vain mahdollisuudesta kasvattaa omia lapsiaan ja teeskennellä lasten puolesta maailman olevan reilu. Entä jos alkaisimme vain rakentamaan maailmaa, joka perustuisi oikeudenmukaisuuden periaatteihin? Eiköhän se olisi paras lahja, jonka lapselleen voisi antaa?

Uskotko, että ihmiset ovat pohjimmiltaan korruptoituneita ja pahoja tai, että tietynlaiset ihmiset (naiset, ei-valkoisiksi rodullistetut ihmiset tai tavalliset tallaajat, jotka eivät ole rikkaita tai korkeasti koulutettuja) ovat alempiarvoisia ja tarkoitettu parempiensa johdettaviksi?

Jos vastasit ”kyllä”, niin et vaikuta sittenkään olevan anarkisti. Jos sen sijaan vastasit ”ei”, niin todennäköisesti uskot jo 90%:n anarkistisista periaatteista ja elät pääosin niiden mukaisesti. Joka kerta, kun kohtelet toista huomaavaisesti ja kunnioittavasti, olet anarkisti. Joka kerta, kun selvität erimielisyyksesi muiden kanssa tulemalla järkevään yhteisymmärrykseen kuuntelemalla, mitä kaikilla on sanottavana, sen sijaan että antaisit yksittäisen henkilön päättää, olet anarkisti. Joka kerta, kun voisit käyttää väkivaltaa pakottamaan toista tekemään jotain, mutta sen sijaan päätät vedota hänen järkeensä tai oikeudentunteeseensa, olet anarkisti. Saman voi sanoa joka kerrasta, kun jaat jotain ystävän kanssa, päätät kuka pesee tiskit tai teet mitä tahansa oikeudenmukaisesti.

Saatat huomauttaa tässä vaiheessa, että kaikki tämä toimii pienessä ryhmässä, mutta kaupungin tai valtion tasolla asia on eri. Ja tietenkin olet osittain oikeassa. Vaikka hajauttasimme yhteiskuntaa ja siirtäisimme mahdollisimman paljon valtaa pienien yhteisöjen hallintaan, joitain asioita pitää vieläkin kordinoida, kuten rautateitä ja lääketieteellisen tutkimuksen suuntaa. Mutta monimutkaisuus ei tarkoita, ettei asioita ole mahdollista hoitaa demokraattisesti. Se olisi vain monimutkaista. Oikeastaan anarkisteilla on kaikenlaisia eri ajatuksia ja näkemyksiä koskien, miten monimutkainen yhteiskunta voisi järjestää itsensä. Näiden selittäminen on kuitenkin tällaisen avaustekstin laajuuden ulkopuolella. Sanotaanpa vain, että monet ihmiset ovat käyttäneet paljon aikaa keksiäkseen malleja oikeasti demokraattisen ja terveen yhteiskunnan toiminnalle. Toisekseen, ja tämä on yhtä tärkeää, kukaan anarkisti ei väitä keksineensä täydellistä mallia. Emme missään nimessä haluaisi määrätä esirakennetuja malleja yhteiskunnalle. Totuus on, että emme varmaan pysty kuvittelemaan puoliakaan ongelmista, jotka syntyvät yrittäessämme luoda demokraattista yhteiskuntaa; olemme kuitenkin varmoja, että, kun ihmiskekseliäisyyden ottaa huomioon, ongelmat voidaan ratkaista, kunhan pysymme perusperiaatteissamme - jotka ovat loppukäsittelyssä vain keskeisiä ihmiskohtuullisuuden periaatteita.

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

David Graeber
Oletko anarkisti? Saatat yllättyä!
2009

<https://davidgraeber.org/articles/are-you-an-anarchist-the-answer-maysurprise-you/>
Alkuperäinen: Are You An Anarchist? The Answer May Surprise You?

fi.anarchistlibraries.net